חדא במקום תרתי וחדא במקום תרתי לא אמרינן, עד שלא תתארס העמד הגוף על חזקתו. לא איכא למימר, מאי איכא, חזקה דאין אדם שותה בכוס אלא אם כן בודקו והאי ראה ונפייס הוא. אדרבה חזקה אין אדם מיפיים במומין, והעמד ממון על חזקתו. רב אשי אמר רישא מנה לאבא בידך וסיפא מנה לי בידך. איתיביה רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי מודה ר"מ במומין הראויין לבא עמה מבית אביה שעל האב להביא ראיה. ואמאי מנה לי בידך הוא? הכא במאי עסקינן ביתירת, יתירת, מאי ראיה מייתי? ראיה דראה ונפייס הוא: א"ר יהודה אמר שמואל המחליף פרה בחמור ומשך בעל החמור את הפרה ולא הספיק בעל הפרה למשוך את החמור עד שמת החמור, על בעל החמור להביא ראיה שהיה חמורו קיים בשעת משיכת פרה. ותנא תונא כלה, הי כלה? אילימא כלה

טרם שראיה זו מועיל לבדל רש"י

לטובת האשה

כשאין חזקה דגופא רש"י

כולה – כר"ג וחזקת גוף עדיף (דווקא ברשות אביה) שום דחזקת גופא לא מועיל

ולכן אם הבדל לא מביא ראיה היא נאמנת

אע"ג דאמו נכנסה לרשות הבעל על הבדל להביא ראיה

ואע"פ שנכנסה לרשות הבדל ונימא חזקת גוף עדיפא

שהבדל מהימן דקא"ג לומר שנולד אחר (האירוסין) דקתני על האב להביא ראיה

נמשך הפרה

משנתנו

מה בגמ' מסייע רש"י

חדא במקום תרתי. דהעמד ממון על חזקתו לא אמרינן דליהוו כמי הכא תרתי דבמקום חזקה דגופא חזקה דממונא לאו כלום היא: עד שלא תתארס. אבל היכא שהביא עדים שראו בה עד שלא תתארס: העמד הגוף על חזקתו ליכא למימר. להודיע שלא היו בה בשעת קדושין דהא קיימי עדים: והעמד ממון על חזקתו. כי ליכא חזקה דגופא: רב אשי אמר כו'. מהדר נמי לאוקמה כולה כרבן גמליאל דחזקה דגופא עדיפא ורישא להכי לא מהניא חזקה דגופא לפי שאין הטענה שלה אלא של אביה שכתובת אירוסין לאב והוה ליה מנה לאבא בידך וגבי אב לא אמרינן בגוף שלה דתיהני חזקתה: מודה ר"מ גרסי' בתוספתא אע"ג דאמר נכנסה לרשות הבעל על הבעל להביא ראיה מודה הוא במומין הראוין לבא עמה כו' וקס"ד בכל מומין שיש לספק ולומר שמבית אביה באו: שעל האב להביא ראיה. ואע"פ שנכנסה לרשות הבעל: מנה לי בידך הוא. ונימא העמד הגוף על חזקתו: ביתירת. אצבע יתירה דליכא למימר לאחר אירוסין נולד: ומשך בעל החמור את הפרה. והחמור היה בבית בעליו ותנן בקדושין (דף כח.) כל הנעשה דמים באחר כיון שזכה זה, שמשך אחד מהם, נתחייב חברו באונסי חליפין בכל מקום שהן: עד שמת החמור. זה (בעל הפרה) אומר עד שלא משכת את פרתי מת חמורך ולך מת וזה (בעל החמור) אומר משמשכתי מת, וכבר קנוי הוא לך: ותנא תונא כלה. תנא דמתני' דאיירי במומי כלה מסייע לי: הי כלה. הי מילתא דמתני' מסייעתא: אילימא כלה בבית אביה. רישא דמתני' שבאו לדין בעודה ארוסה דקתני האב צריך להביא ראיה וסבירא ליה לשמואל כר"א דמוקי לה בתרי תנאי ואפי' נכנסה לחופה אית ליה לתנא דרישא שהאב צריך להביא ראיה ואע"פ שלא נולד ספק ברשותו אלמא אינו גובה ממון מספק והאי נמי לא יחזיק בפרת חבירו מספק ואף על גב שהספק ברשות חבירו נולד, שהרי כבר נעשית משיכה: מי

וחדא במקום תרתי לאו כלום הוא. וא"ת והא גבי בעל איכא נמי תרתי חדא דאין אדם מתפייס במומין וחדא דאית לן למימר כאן נמצאו כאן היו והני תרי חזקי דבעל עדיפי טפי מהני תרי חזקי דאשה דכאן נמצאו כאן היו עדיף מחזקת הגוף דהא עודה בבית אביה על האב להביא ראיה ולא מהני ליה חזקת הגוף משום דנולד ספק ברשותו ואמרינן כאן נמצאו כאן היו וכשנכנסה לרשות הבעל והביא הבעל ראיה שעד שלא נתארסה היו בה מומין אלו פטור מכתובתה דעדיף טעמא דאין אדם מתפייס במומין מההיא דאין אדם שותה בכוס אלא אם כן בודקו א"כ השתא נמי דמייתי ראיה דמשנתארסה היו בה המומין אמאי לא מיפטר מהני תרי טעמי ומאי שנא דכאן נמצאו כאן היו גרידא עדיפא מחזקת הגוף וחזקה דאין אדם מתפייס במומין עדיף מחזקה דאין אדם שותה בכוס כו' וכי הוו תרוייהו בהדי הדדי עדיפי טעמי האשה מנייהו ויש לומר דודאי טעמי האשה עדיפי וכאן נמצאו כאן היו גרידא דעדיפא מחזקת הגוף היינו משום דמסייע ליה חזקת ממון וכן חזקה דאין אדם מתפייס במומין מסייע ליה חזקת ממון ולחד מינייהו יש כח לחזקת ממון לסייע אבל לתרוייהו בהדי הדדי לא מסייע ועוד יש לפרש דמשום הכי כי הוו תרוייהו בהדי הדדי עדיפי טעמי האשה משום דאפילו לא יהיה אלא אחד מהן אמת או חזקת הגוף או אין אדם שותה בכוס יש לה כתובה אבל בעל לא מיפטר אלא עד שיהו כל הטעמים שלו אמת שאם אחד מהם שקר מפסיד הבעל הילכך גריעי טעמי הבעל מטעמי האשה: **רישא** מנה לאבא בידך. לכאורה היה נראה לרבינו יצחק לפרש דטעמא משום דברי שלה לא מהני לאב דהוי כמנה לאחר בידך דאמרינן בית טחלין (ב"ב קלה: ושם) דאינו נאמן גבי האומר זה אחי אינו נאמן דבעי לאוכוחי מהתם דברי ושמא לאו ברי עדיף ומשני שאני התם דכמנה לאחר בידך הוי ואע"ג דהכא איכא נמי חזקת הגוף מ"מ לא מהני ליה דלא אמר רבן גמליאל דנאמנת אלא בברי ושמא כדאמרינן לעיל בריש פ"ב (דף טז.) וברי שלה לא מהני ליה כדפרישית ומיירי כגון שהאב טוען שמא דאי טוען ברי לא הוה צריך להביא ראיה סיפא מנה לי בידך ולגבי דידה מהני ברי דידה ואע"ג דקי"ל דברי ושמא לאו ברי עדיף הכא איכא ברי וחזקה וחזר בו רבינו יצחק דהא משמע מדקאמר על האב להביא ראיה שאינו נוטל בלא ראיה אפילו טוען ברי מדלא קאמר או שיאמר ברי לי ועוד דמשמע מההיא דשמואל בסמוך דנכנסה לרשות הבעל דעל הבעל להביא ראיה אפי' טוען האב והבת שמא ואינו מטעם ברי ושמא אלא משום דנולד הספק ברשותו מדמייתי ופריך עלה מההיא דמחט שנמצאת כו' דההיא שמא ושמא הוא ואי משום ברי ושמא הוא לא הוה פריך מידי דמסתמא רב אשי לא פליג אדשמואל דקיימא לן כוותיה ונראה לו פירוש הקונטרס עיקר דרישא מנה לאבא בידך ולא מהניא חזקת האשה לגבי האב:

ומודה ר"מ לחכמים במומין הבאין כו'. להאי גירסא קשה דהשתא משמע דחכמים מייפין כח הבעל טפי מר"מ מדקאמר מודה ר"מ לחכמים דהכא יפה כח הבעל מכח האב אע"ג דבעלמא לא מייפה ר"מ כח הבעל כמו חכמים ובמתני' לא משמע הכי אלא ר"מ מייפה כח הבעל טפי מחכמים דלפי' מומין הנבדקים יכול לטעון וחכמים פליגי עליה על כן נראה כפירוש רבינו חננאל דגרים ומודים חכמים לר"מ ומיהו גם זה אינו מיושב דלא שייך מודה הואיל ולא פליגי בכה"ג ובקונטרס גרים ומודה ר' מאיר ותו לא וקשה מודה למאן: **ואמאי** מנה לי בידך הוא. תימה אמאי אקשי לרב אשי טפי מלכל הני אמוראי דלעיל דלמ"ד תברא הוא מאי לאקשויי מה חילוק יש בין בית אביה ולבין בית בעלה ולמ"ד נמי כאן נמצאו כאן היו אמאי על האב להביא ראיה הא הוי חדא במקום תרתי ולא מצי למימר דס"ד דמקשן דראוין לבא עמה משמע שהם ישנים וניכר שמומין אלו באו מזמן ארוך מקודם אירוסין ואיתרע חזקת הגוף לפיכך על האב להביא ראיה דא"כ מאי פריך לרב אשי הא רב אשי לא אמר שיהא נאמן אלא משום חזקה ומיהו יש לומר דלעולם ס"ל כאן נמצאו כאן היו ומיירי באותן מומין שאין הבעל יכול לידע אותם אפי' ע"י בדיקה כגון נכפה הקבוע לו זמן וריח הפה שיכולה לשמור עצמה שלא יכירו בה בני אדם שאע"פ שנכנסה לרשות הבעל על האב להביא ראיה דהשתא לא הוי חדא במקום תרתי דחזקה שאין שותה בכוס אא"כ בודקו וראה ונתפייס ליכא למימר כיון דאין יכול לידע מומין אלו ע"י בדיקת קרובותיו ומיהו לא יתכן לפרש כן למאי דגרסינן בתוספתא במומין הראויין להוולד עמה בבית אביה: **על** בעל החמור להביא ראיה. אע"פ שהוא מוחזק וחזקת הגוף נמי מסייע ליה והוה לן לאוקמי החמור בחזקת שהיה קיים אלא טעמא דשמואל דמוקמינן לפרה בחזקת מרה קמא והא דפריך הש"ס בהשואל (ב"מ ק. ושם) גבי המחליף פרה בחמור וילדה דיחלוקו וליחזי ברשותא דמאן קיימא וליהוי אידך המוציא מחבירו עליו הראיה אלמא לא מוקמינן אחזקת מרה קמא היכא דתפיס אידך התם פריך לפי המסקנא דהכא דלא קאי הכי ותימה למאי דסלקא דעתין השתא אמאי על בעל החמור להביא ראיה כיון שהוא מוחזק וגם איכא לאוקמי החמור בחזקת שהיה קיים והא שמואל גופיה אית ליה בריש המוכר פירות (ב"ב צב.) המוכר שור לחבירו ונמצא נגחן דאין המעות חוזרין ולא מוקמינן להו בחזקת מרה קמא אלא אזלינן בתר חזקה דהשתא אע"ג דרובא מזבני לרידיא מסייע למרה קמא כ"ש הכא דאית לן למיזל בתר חזקה דהשתא דמסייע ליה חזקת הגוף וליכא למימר דהתם היינו טעמא דמדלא דק אם הוא נגחן אית לן למימר דלשחיטה זבניה דא"כ מה צריך למימר התם לשמואל כי אזלינן בתר רובא באיסורא בממונא לא אזלינן והא טעמא לא הוא אלא משום רובא הוא אלא משום דלא דק ועוד בפ' בית כור (שם קה. ושם) אמר שמואל כור בשלשים סלע בסלע אני מוכר לך ראשון ראשון קנה משום דמספקא ליה אי תפיס לשון ראשון או לשון אחרון ולוקמא בחזקת מרה קמא על כן נראה דטעמא דשמואל לאו משום חזקת מרה קמא אלא אית לן למימר כיון דאשתכח החמור דמת כי היכי דעכשיו הוא מת כן יש לנו להחזיקו שהיה מת גם קודם ודמיא להא דאמר בנדה (דף ד.) דכל הטומאות כשעת מציאתן ודוקא גבי מיתת חמור וגבי מום וגבי מחט שנמצאת בעובי בית הכוסות אית לן למימר הכי והא דכלה בבית חמיה על הבעל להביא ראיה משום דכי אמרינן נמי כמו שאנו מוצאין מום

עין משפט נר מצוה

נה א ב מיי' פכ"ה מהל' אישות הל"ד טוש"ע אה"ע סי' קיז סעיף ז:

נו ג מיי' פ"כ מהלכות מכירה הל"ד סמג עשין פב טוש"ע חו"מ סי' רכד סעיף א:

◆

תוספות רי"ד

ר"א אמר רישא מנה לאבא בידך סיפא מנה לי בידך פי' ר"א נמי אוקמיה כר"ג ורישא דאמרי' בעל מהימן משום דהו"ל מנה לאבא בידך שהוא טענת שמא שהאב טוען להוציא הכתובה בשבילו והיא טוענת שמא שאינו ברור מתי נולדו בה המומין הללו. והילכך לא מהני חזקה דגופה כגון שטענה האשה שהיא טוענת ברי וזוכה בכתובה לעצמו דהיכא מהניא ומפקיני' בה ממונא ה"מ למאן דאית ליה חזקה דגופיה אבל חזקה דגופא דאשה לא מהני ליה חזקה לדיליה לאפיק ממונא מחזקה אבל אילו הות [טוענת] כנגדו דכתובתה לעצמה ה"נ אשה מהימנא ואע"פ שלא נכנסה לרשות הבעל ולא אמרינן כאן נמצא וכאן היו ולר"א האשה נאמנת וקי"ל הל' כר"א דהוא בתרא. אמר ר"י א"ש המחליף פרה בחמור ומשך בעל החמור את הפרה ולא הספיק בעל הפרה למשוך את החמור עד שמת. על בעל החמור להביא ראיה שהי' חמורו קיים בעת משיכת הפרה ותנא תונא כלה. פי' בעל החמור משך את הפרה והחמור היה בביתו ותנן בספ"ק דקידושין כל הנעשה דמים באחר כיון שזכה זה נתחייב זה בחליפין פי' כיון שמשך א' מהן נתחייב חבירו באונס חליפיו בכ"מ שהן ועכשיו נמי משעה שמשך את הפרה קם החמור ברשות בעל הפרה ואם מת לאחר משיכת הפרה לעצמו מת ואע"פ שהחמור בבית בעליו עומד וכשנמצא מת לא ידענו מתי מת זה אומר עד שלא משכת פרתי מת וברשותך מת. וזה אומר לאחר שמשכתי פרתך מת וברשותך מת אמר שמואל שעל בעל החמור להביא ראיה שהיה חמורו קיים בעת משיכת הפרה ואם לא ימצא ראיה יחזור פרה לבעלה. ומסתייע ממתני' דכלה ואמרי' הי כלה אי לימא כלה בבית אביה וכו'

נושא
תשובת ר' אשי
לחלק בין
"מנה לאבא בידך"
ל"מנה לי בידך"

נושא (עד סוף עמ"ב)
דינו של שמואל
המחליף פרה בחמור
ומשך בעל החמור
את הפרה ונמצא
חמור מת – על
בעל החמור להביא
ראיה אע"פ שהספק
לא נולד ברשותו
וממשנתנו אפשר
להביא סיוע לזה

מבנה
ד' לשונות
של שמואל

ותנא תונא
"כלה"

נסיונות
למצוא
במשנתנו
מסייעת לדינו
של שמואל

מסורת הש"ס

* נ"ל דהיינו דבא
לשיטתו דהעמיד
המשנ' כולה כר"ג
(מקשה"ב לפי ר' יהושע
כבר אמרנו דחזקת
הגוף לאו כלום היא
מול חזקת ממון)

[תוספתא פ"ז ע"ש]

נ"ל – ואולי ראיה זו נשאר
חזקה ואין אדם מפייס
במומין

* מומלץ ללמוד
סוגיא זו
בצמוד לרש"י
עד סוף עמ' ב'